

Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17496>

Özet

Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçe?i (BARTÖ), bireylerin farklı yaşam alanlarındaki risk alma eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Esra Tuba Öner (2009) tarafından Türk üniversite öğrencileri popülasyonuna uyarlanmıştı. Bu uyarılma çalışması, ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik kanıtlarını sunmakta olup, 58 madde ve sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, etik, finans, sağlık, güvenlik, eğlence ve sosyal alanlarda risk davranışlarını değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçe?i, BARTÖ, risk tutumu, psikolojik ölçüm, üniversite öğrencileri, uyarılma, geçerlik, güvenirlik

Yazarlar

Esra Tuba Öner

Amaç

Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçe?i'nin temel amacı, risk alma eğilimini tek bir genel yapı olarak değil, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları spesifik bağlamlar içerisinde değerlendirmektir. Bu yaklaşımla, risk tutumunun alanlara göre değişkenlik gösterdiği varsayımına dayanılır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, Türk üniversite öğrencileri örnekleminde bu farklı alanlara özgü risk tutumlarını güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçebilmeyi hedeflemiştir.

Ölçek, sekiz farklı alt boyutta risk alma davranışlarını ve tutumlarını analiz ederek, bireylerin hangi alanlarda daha riskli veya daha temkinli davrandıklarına dair detaylı profil sunar. Bu bilgiler, özellikle riskli davranışların önlenmesi veya belirli alanlardaki karar verme süreçlerinin anlaşılmasına açısından önemlidir.

Yapı (Konstrukt)

Ölçek, psikolojideki risk tutumu yapısını ölçer, ancak bunu çok boyutlu bir çerçevede yapar. Ölçülen temel yapı, bireyin potansiyel kayıplara veya olumsuz sonuçlara yol açabilecek eylemlere yönelik kişisel eğilimidir. BARTÖ, bu eğilimi aşağıdaki ana temalar ve alt boyutlar aracılığıyla ayrıştırmaktadır:

Etik Alan: Okul Yaşamındaki Etik ve Gündelik Yaşamdaki Etik.

Finans Alanı: Finans Oyunları ve Yatırım.

Sağlık ve Güvenlik Alanı: Güvenlik ve Sağlık.

Di?er Alanlar: E?lence ve Sosyal.

Bu sekiz alt boyut, risk alg?s?n?n ve tutumunun ba?lamsal do?as?n? yans?tarak, riskin homojen bir özellik olmad???n?, aksine alan spesifik oldu?unu göstermeyi amaçlar.

Geçerlik

Türkçe BARTÖ'nün geçerlik çal??malar? kapsam?nda hem yap? geçerli?i hem de di?er geçerlik kan?tlar? incelenmi?tir. Yap? geçerli?ini belirlemek amacıyla parselleme yöntemi kullan?larak aç?mlay?c? faktör analizi uygulanm??t?r. Sonuçlar, ölçe?in teorik olarak öngörülen çok boyutlu yap?s?n? destekler niteliktedir.

Ek olarak, yap? geçerli?ini desteklemek için üniversite ö?rencilerinin BARTÖ'den ald?klar? toplam puanlar ile Sosyal Be?enirlik Ölçe?i (Kozan, 1983) puanlar? aras?ndaki ili?ki incelenmi?tir. Hesaplanan Pearson korelasyon katsay?s? ($r = .09$) bulunmu? olup, bu katsay? .05 düzeyinde anlaml? de?ildir. Bu bulgu, BARTÖ'nün ölçtü?ü risk tutumunun, sosyal be?enirlik e?iliminden ba??ms?z oldu?unu veya bu e?ilimden dü?ük düzeyde etkilendi?ini göstermesi aç?s?ndan önemli bir yap? geçerli?i kan?t? sa?lamaktad?r.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık ve zamana kar?? kararlılık olmak üzere iki temel yöntemle incelenmi?tir. İç tutarlılık, Cronbach Alpha katsay?s? kullan?larak hesaplanm??t?r. Ölçe?in genel iç tutarlılık katsay?s? oldukça yüksek bulunmu?tur ($r = .89$). Alt boyutlar için hesaplanan katsay?lar ise şöyledir:

Okul Ya?am?ndaki Etik: .68

Gündelik Ya?amdaki Etik: .64

?ans Oyunlar?: .77

Yat?r?m: .75

Güvenlik: .65

Sa?lık: .50

E?lence: .70

Sosyal: .57

Görüldü?ü üzere, alt boyutlar?n ço?u kabul edilebilir s?n?rlarda iç tutarlılık?a sahipken, "Sa?lık" ve "Sosyal" alt boyutlar?n?n katsay?lar? nispeten daha dü?üktür. Ölçe?in zamana kar?? kararlılık???, test-tekrar test yöntemiyle hesaplanm??t?r. Bu analiz sonucunda ölçe?in tümü için oldukça yüksek ve anlamlı bir kararlılık katsay?s? ($r = .95$) elde edilmi?tir, bu da ölçe?in zaman içinde tutarlı sonuçlar verdi?ini göstermektedir.

Faktör Analizi

Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçe?i'nin yap?sal özelliklerini incelemek amacıyla aç?mlay?c? faktör analizi (AFA) parselleme yöntemiyle gerçekleştirilmi?tir. Analizler sonucunda, risk tutumlar?n? temsil eden ana faktörler ve bu faktörlerin alt boyutlar taraf?ndan aç?klanan varyans oranlar? belirlenmi?tir:

Etik Ana Faktörü: Bu faktör, toplam varyans?n önemli bir k?sm?n? aç?klamaktad?r. Okulda Etik alt boyutu %35.4'ünü, Gündelik Ya?amda Etik alt boyutu ise %15.3'ünü aç?klam??t?r.

Finans Ana Faktörü: Finansal risk tutumlar?na odaklanan bu faktörde, ?ans Oyunlar? alt boyutu toplam varyans?n %39.9'unu, Yat?r?m alt boyutu ise %19.8'ini aç?klam??t?r.

Sa?lık/Güvenlik Ana Faktörü: Güvenlik ve sa?lık risklerini içeren bu faktörde, Güvenlik alt boyutu %32.1'ini, Sa?lık alt boyutu ise %14.5'ini aç?klam??t?r.

Bunlara ek olarak, "E?lence" ana faktörü toplam varyans?n %32.4'ünü tek ba??na aç?klararken, "Sosyal" ana faktörü toplam varyans?n %25.4'ünü aç?klam??t?r. Bu sonuçlar, BARTÖ'nün risk tutumu yap?s?n? farklı ve belirgin alanlara ay?rarak, çok boyutlu bir ölçüm sa?lad???n? teyit etmektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: 5'li Likert (1= hiç uygun de?il - 5=çok uygun)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Ö?rencileri

Ya? Grubu: Genç Yeti?kinlik (Üniversite ö?rencisi ya? aral???)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki üniversitelerde ö?renim gören ö?renciler.

Test Metodolojisi: Psikometrik ölçek, öz bildirim yöntemiyle uygulan?r.

Anahtar Kelimeler

Risk alma, çok boyutlu ölçek, psikometrik özellikler, sosyal be?enirlik, Cronbach Alpha, test-tekrar test, çok de?i?kenli istatistik

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?il

Ba?l?k E-posta Adresleri: Bilgi mevcut de?il

Yaz?ma Adresi: Gazi Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (2009 tezi baz al?nm??t?)

?zinler & Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in uyarlama çal??mas? 2009 y?l?nda tamamlanm??t?. Ölçe?in orijinal kayna??na ve uyarlamas?na eri?im için ilgili yazar ve Gazi Üniversitesi ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Orijinal yüksek lisans tezine YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im mümkündür.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada yer almaktadır: belirli-alanlara-ozgu-risk-tutumlari-olcegi-toad.pdf

Referanslar

Öner, E. T. (2009). *Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçe?inin Türk üniversite ö?rencilerine uyarlanmas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. (Tez ba?lant?s?: tez.yok.gov.tr)

Kozan, M. (1983). Sosyal Be?enirlik Ölçe?i. (BARTÖ çal??mas?nda kullan?lan di?er ölçek).

Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumlar? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?itirilmemelidir.

Ölçek toplam 58 maddeden ve a?a??daki 8 alt boyuttan olumaktadır:

Okul Ya?am?ndaki Etik
Gündelik Ya?amdaki Etik
?ans Oyunlar?
Yat?r?m
Güvenlik
Sa?lık
E?lence
Sosyal